

Crna Gora
Ministarstvo pravde, ljudskih i manjinskih prava

Adresa: Vuka Karadžića, br. 3
81000 Podgorica, Crna Gora
tel: +382 20 407 501
fax: +382 20 407 515
www.gov.me/mpa

Br.01-056/21-9826

Podgorica, 27.09.2021. godine

SEKTORSKA ANALIZA

za utvrđivanje predloga prioritetnih oblasti od javnog interesa i potrebnih sredstava
za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija
iz Budžeta Crne Gore u 2022. godini

Sektorska analiza se sačinjava na osnovu strateških i planskih dokumenata odnosno propisa u odgovarajućoj oblasti od javnog interesa uz konsultacije sa zainteresovanim nevladnim organizacijama, i predstavlja osnov za utvrđivanje prioritetnih oblasti i potrebnih sredstava za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija iz državnog budžeta u narednoj godini, u skladu sa Zakonom o nevladnim organizacijama. Sektorska analiza se priprema u tekućoj za narednu kalendarsku godinu radi blagovremenog planiranja visine sredstava koja će biti opredijeljena na pozicijama ministarstava nadležnih za oblasti koje Vlada utvrdi kao prioritetne za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija. Analiza će poslužiti i za pripremu javnih konkursa za raspodjelu sredstava za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija u oblasti koja će biti utvrđena kao prioritetna.

1. OBLASTI OD JAVNOG INTERESA U KOJIMA SE PLANIRA FINANSIJSKA PODRŠKA ZA PROJEKTE I PROGRAME NVO

1.1. Navesti u kojim oblastima od javnog interesa (iz člana 32 Zakona o NVO) iz nadležnosti ministarstva planirate finansijsku podršku iz budžeta za projekte i programe NVO:

☐ socijalna i zdravstvena zaštita	☐ razvoj civilnog društva i volonterizma	☐ zaštita životne sredine
☐ smanjenje siromaštva	☐ evroatlantske i evropske integracije Crne Gore	☐ poljoprivreda i ruralni razvoj
☐ zaštita lica sa invaliditetom	☐ institucionalno i vaninstitucionalno obrazovanje	☐ održivi razvoj
☐ društvena briga o djeci i mladima	☐ nauka	☐ zaštita potrošača
☐ pomoć starijim licima	☐ umjetnost	☐ rodna ravnopravnost
☐ zaštita i promovisanje ljudskih i manjinskih prava	☐ kultura	☐ borba protiv korupcije i organizovanog kriminala
☐ vladavina prava	☐ tehnička kultura	☐ borba protiv bolesti zavisnosti
☐ druge oblasti od javnog interesa utvrđene posebnim zakonom (navesti koje): _____		

2. PRIORITETNI PROBLEMI I POTREBE KOJE TREBA RIJEŠITI U 2022. GODINI FINANSIRANJEM PROJEKATA I PROGRAMA NVO

2.1. Navesti prioritetne probleme u oblasti(ma) iz nadležnosti ministarstva koji se planiraju rješavati finansiranjem projekata i programa nevladinih organizacija. Opis problema obrazložiti koristeći konkretne mjerljive pokazatelje trenutnog stanja i željenog stanja odnosno rješenja, navodeći izvor u kojem su takvi podaci dostupni. Pokazatelji mogu biti informacije iz uporednih analiza, izvještaja, rezultata istraživanja, studija, i drugi dostupni statistički podaci.

Opis problema:

Istraživanje "Oblici, obrasci i stepen diskriminacije u Crnoj Gori - trendovi i analiza¹" ukazuje da LGBTI osobe u odnosu na druge ranjive i marginalizovane društvene grupe u Crnoj Gori uživaju najmanju podršku građana i građanki u borbi za svoja prava i ta podrška se kreće na nivou od 43%² u prilog zaštiti prava LGBTI osoba, odnosno **57% njih ne podržava napore na ostvarivanju prava ove društvene grupe**. Ovaj podatak jasno ukazuje da je homofobija/transfobija³ u Crnoj Gori još uvijek izražena i na visokom nivou, te da kvalitet života ove društvene grupe bitno zavisi od jačanja bezbjednosti i institucionalne zaštite ljudskih prava LGBTI osoba. Uzroke ovakvog odnosa građana i građanki prema LGBTI osobama treba tražiti u snažnom uticaju anahronog dijela tradicijskog nasljeđa, koje u postojanju LGBTI osoba vide kršenje morala i vrijednosti o poželjnom načinu života. Ovakav limitirajući uticaj negativnih aspekata tradicije je dodatno ojačan stereotipima i predrasudama prema LGBTI osobama, koji su evidentno prisutni u crnogorskoj javnosti, a koji podstiču diskriiniciju i nasilje nad LGBTI osobama, kako je navedeno u Izvještaju EK za borbu protiv rasizma i netrepljivosti (ECRI) o Crnoj Gori iz 2017.godine⁴.

Otuda, u narednom periodu treba preuzeti fokusirane i kontinuirane aktivnosti na promjeni društvene percepcije LGBTI osoba kod specifičnih ciljnih grupa kao što su mladi, zatim zaposleni/e u javnim institucijama/ustanovama i privatnom sektoru, predstavnici/e političkih partija, sportske organizacije, ključni kreatori/ke javnog mnjenja.

U prethodnom periodu unaprijeđen je normativni i institucionalni okvir zaštite ljudskih prava LGBTI osoba, kroz unapređenje krivičnog i prekršajno-pravnog zakonodavstva, odnosno kroz uspostavljanje Institucije Zaštitnika/ce ljudskih prava i sloboda Crne Gore. Međutim, i pored uspostavljenog

¹ http://www.cedem.me/images/jDownloads_new/IZVJESTAJ_DISKRIMINACIJA_2018.pdf

² http://www.cedem.me/images/jDownloads_new/IZVJESTAJ_DISKRIMINACIJA_2018.pdf, strana 36

³ "Homophobia – homofobija: strah, netolerancija, nasilje ili mržnja prema gej muškarcima i lezbejkama (i biseksualnim osobama. Manifestuje se kao neupitna vera u superiornost heteroseksualnosti, koju podstiču kulturne i institucionalne društvene prakse.“ i „Transphobia – transfobija: po analogiji sa bifobijom i homofobijom, oblik diksriminacije, zasnovan na strahu, neznanju i mržnji, usmeren protiv transseksualnih, transrodnih osoba.“, Čitanka od a do š o lezbejskim i gej ljudskim pravima, Labris, Beograd 2009.g.

⁴ Izvještaj Evropske komisije za borbu protiv rasizma i netrepljivosti (ECRI) o Crnoj Gori, 2017.g, strana 30

normativnog okvira za zaštitu ljudskih prava LGBTI osoba, 34%⁵ građana i građanki je u 2018. godini percipiralo da su LGBTI osobe diskriminisane u crnogorskom društvu, a 39,6%⁶ njih je smatralo da su LGBTI osobe loše tretirane.

S tim u vezi, nakon usvajanja Zakona o životnom partnerstvu lica istog pola u cilju daljeg razvoja nacionalnog zakonodavstva, potrebno je obezbijediti edukaciju službenika/ca koji će ga u praksi implementirati, te realizovati aktivnosti na prezentovanju konkretnih normativnih rješenja zainteresovanoj javnosti, pratiti njegovu primjenu, kao i razvoj relevantih međunarodnih standarda u predmetnoj oblasti u cilju eventualnih usaglašavanja zakona sa njima. Takođe, pred Crnom Gorom je i proces regulisanja pravnog prepoznavanja roda, čime će se omogućiti promjene oznake pola i matičnog broja u ličnim dokumentima, bez obaveze da se završe svi postupci medicinske promjene pola, naročito medicinskih intervencija, a u skladu sa preporukom ECRI-ja40 i praksom Evropskog suda za ljudska prava.⁷

U kontekstu društvenog prihvatanja LGBTI osoba u Crnoj Gori indikativan je i Izvještaj ECRI-ja o Crnoj Gori⁸, koji konstatiše da je LGBTI zajednica najčešća meta govora mržnje i nasilja⁹ u Crnoj Gori, te da se društveni mediji u velikoj mjeri koriste za napade na LGBTI osobe, te da one doživljavaju različite oblike diskriminacije u svom svakodnevnom životu.

Uzroke tome treba tražiti u neadekvatnoj primjeni normativnog okvira za zaštitu od diskriminacije i nasilja nad LGBTI osobama, što se ogleda u „blagom“ kažnjavanju prekršioča zakona, nedovoljnoj obučenosti pravosudnih organa za njegovu primjenu, kao i samoj neinformisanosti LGBTI osoba o njihovim zakonskim pravima i instrumentima njihove zaštite.

Pored gore identifikovanih problema u primjeni zakona, ovdje treba ukazati na još jedan bitan nalaz istraživanja „Oblici, obrasci i stepen diskriminacije u Crnoj Gori - trendovi i analiza“, a to je da samo ¼ građana/ki poznaje zakone koji pružaju zaštitu od diskriminacije¹⁰.

Ovaj podatak nesumnjivo upućuje na potrebu rada sa LGBTI građanima i građankama u cilju njihovog upoznavanja sa legislativom koja ih štiti od diskriminatornih ponašanja.

⁵ http://www.cedem.me/images/jDownloads_new/IZVJESTAJ_DISKRIMINACIJA_2018.pdf, strana 29

⁶ Ibid, strana 30

⁷ U zaključnim zapažanjima o Drugom periodičnom izvještaju o Crnoj Gori Komiteta za eliminaciju svih oblika diskriminacije nad ženama iz 2017. godine izdata je preporuka da se omogući postupak pravnog prepoznavanja promjene pola, uključujući i putem uklanjanja zahtjeva za sterilizacijom. Link:

<http://docstore.ohchr.org/SelfServices/FilesHandler.ashx?enc=6QkG1d%2fPPRiCAqhKb7yhsqOTxO5cLIZ0CwAvhyns%2byJkiEj7TvkzpCWlaw%2fXo5zl6Qpj9bMmh8y7A8ieXBJtxM8baOhnToMqMn5d4ngDsz828dhdfR8T%2bsR8uNG2UYs>

⁸ <https://rm.coe.int/second-report-on-montenegro-montenegrin-translation-/16808b5944>

⁹ Ovdje treba podsjetiti na Preporuku Komiteta ministara državama članicama o mjerama za borbu protiv diskriminacije na osnovu seksualne orijentacije ili rodnog identiteta CM/Rec(2010)5, kojom se od članica traže djelotvorne, brze i nepristrasne istrage u slučajevima nasilja nad LGBTI osobama, da se prilikom odmjeravanja kazne uzme u obzir motivacija počinioča, da se jačaju kapaciteti institucija za sprovodenje zakona, te da se podaci u vezi sa diskriminacijom i netolerancijom LGBTI osoba prikupljaju i analiziraju.

¹⁰ http://www.cedem.me/images/jDownloads_new/IZVJESTAJ_DISKRIMINACIJA_2018.pdf, strana 31

U slučaju održavanja statusa quo i nepreduzimanja mjera kojima bi se adresirali identifikovani izazovi izostala bi djelotvorna primjena zakona, a time i djelotvorno odvraćanje od diskriminatornih akata prema LGBTI osobama.

Posledice bi u tom slučaju bile i narušavanje povjerenja građana i građanki u institucije zadužene za zaštitu njihovih prava, ohrabrvanje netolerantnih i isključivih društvenih stanovištva prema LGBTI zajednici, povećan broj slučajeva ugrožavanja bezbjednosti LGBTI osoba, povećan broj predstavki LGBTI osoba pred Evropskim sudom za ljudska prava, te potpuna marginalizacija ove društvene grupe.

Sa aspekta borbe protiv diskriminacije i jačanja inkluzije LGBTI osoba u sportu, evaluacija prethodne Strategije pokazala je da su "najznačajniji rezultati postignuti sa aspekta promocije antidiskriminacionog ponašanja u kontekstu realizacije kampanja protiv govora mržnje, odnosno kroz izradu priručnika za inkluziju LGBTI osoba kroz sport i edukaciju manjeg broja trenera u oblasti ljudskih prava. Međutim, izostala je realizacija ključnih ciljeva Strategije koje se tiču uključivanja LGBTI osoba u sportu, posebno u rad nacionalnih sportskih saveza, organizaciju sportskih događaja i manifestacija, a nije uspostavljen ni adekvatan dijalog Crnogorskog olimpijskog komiteta i LGBTI zajednice."

Kada je u pitanju oblast sporta, u narednom periodu bi se prvenstveno trebalo fokusirati na promjeni percepcije o LGBTI osobama kod mladih i u sportskim organizacijama, kroz promovisanje tolerancije i društvene jednakosti LGBTI osoba u sportu. Fokus bi takođe trebalo staviti i na edukacije sportskih radnika/ca iz oblasti antidiskriminacije i senzibilnog rada sa LGBTI osobama, kako bi se stvorila osnova za inkluziju LGBTI osoba u sportske događaje i sportske organizacije

U kontekstu potrebe za promjenom društvene percepcije LGBTI osoba nezaobilazan je i segment kulture i njenih sadržaja kojima se sa jedne strane afirmiše autentični kulturni izrazi LGBTI osoba, a sa druge se kroz te sadržaje informišu ostali građani i građanke o njihovoј autentičnoј „slici“ što doprinosi razbijanju njihovih pseudo predstava o LGBTI osobama. U tom smislu, rezultati pomenutog istraživanja ukazuju na pozitivan trend i značajno smanjenje percepcije diskriminacije u pogledu prava LGBTI osoba na sopstvenu kulturu. Međutim, posmatrajući rezultate istog istraživanja u kontekstu (ne)prihvaćenosti LGBTI osoba u crnogorskom društvu, nameće se zaključak da je potrebno aktivnije prezentovati LGBTI kulturne sadržaje koji doprinose razbijanju predrasuda i negativnih uticaja tradicije kod crnogorskih građana i građanki, a u kojima se nalazi uzrok društvenog odbacivanja LGBTI osoba. U prethodnom periodu su realizovani brojni tematski paneli i izložbe posvećene promociji queer, camp i trash kulturi i umjetnosti. Aktivnosti su realizovane u saradnji sa LGBTI zajednicom i uz učešće uglednih stručnjaka/inja iz oblasti sociologije, antropologije, studija teatra, umjetnosti i aktivizma. Ove aktivnosti su se pokazale veoma uspješnim i sa njima bi trebalo nastaviti u narednom periodu jer doprinose informisanosti javnosti o alternativnim kulturnim izrazima i podstiču promjenu društvene svijesti u pravcu potpunijeg razumijevanja i prihvatanja LGBTI osoba, senzibilišu kulturni prostor prema LGBTI pitanjima i stvaraju više prostora za LGBTI osobe u mainstream kulturi.

U slučaju održavanja statusa quo i nepreduzimanja mjera kojima bi se adresirali identifikovani izazovi u kontekstu promjene društvene percepcije LGBTI osoba i njihovog društvenog prihvatanja u narednom periodu, došlo bi do diskontinuiteta u procesu promjene društvene svijesti, čime bi usvajanje nediskriminatornih obrazaca ponašanja i razvoj kulture, tolerancije i prihvatanja LGBTI osoba bio suštinski

ugrožen. Bez promjene društvene svijesti ne može se stvoriti pouzdana osnova za adresiranje izazova sa kojima se LGBTI osobe suočavaju u svakodnevnom životu, niti bi mjere koje preduzimaju institucije na zaštitu i unapređenju njihovih ljudskih prava imale održivi karakter.

Sa aspekta zapošljavanja i pristupa radu, nalazi pomenutog istraživanja ukazuju na postojanje pozitivnog trenda u smanjenju diskriminacije LGBTI osoba, međutim skor percepcije njihove diskriminacije u 2018. godini u ovom sektoru bilježi visok nivo od 36.7%.

Razloge ovako izraženog skora istraživanja treba tražiti kako u rasprostranjenim predrasudama prema LGBTI osobama (prisutnim i u radnom okruženju), tako i u izostanku konkretnih aktivnosti poslodavaca na kreiranju inkluzivnog radnog okruženja, te prirodi „coming out¹¹“ procesa kroz koji prolaze LGBTI osobe i koji ih dovodi do „suočavanja“ sa okolinom.

Tokom implementacije Strategije za unapređenje kvaliteta života LGBT osoba u Crnoj Gori 2013-2018, ranije Ministarstvo rada i socijalnog staranja je kroz sjednice Socijalnog savjeta Crne Gore aktuelizovalo pitanje zaštite od diskriminacije LGBTI osoba, a u 2014. godini je potpisana zajednička Deklaracija između Ministarstva, poslodavaca i sindikata o osudi diskriminacije na radnom mjestu po svakom osnovu, uključujući i diskriminaciju po osnovu seksualne orijentacije i rodnog identiteta.

Međutim, izostale su dalje konkretnije aktivnosti, koje bi senzibilisale i edukovale poslodavce (u javnom i privatnom sektoru) u ovoj tematici, podstakle ih na kreiranje inkluzivnih radnih mesta, te osnažile LGBTI osobe da se na profesionalnom planu nesmetano razvijaju nestrahujući od osude i isključivanja na radnom mjestu.

Ovdje treba podsjetiti da Preporuka Komiteta ministara državama članicama o mjerama za borbu protiv diskriminacije na osnovu seksualne orijentacije ili rodnog identiteta CM/Rec(2010)5 traži od država članica da obezbjede djelotvornu zaštitu od diskriminacije LGBTI osoba pri zapošljavanju i radu, kako u javnom tako i u privatnom sektoru. To podrazumijeva i preuzimanje mjera u pogledu pristupa zapošljavanju i unapređenja na poslu, otpuštanja, zatim u pogledu plate i drugih radnih uslova, uključujući sprečavanje, suzbijanje i kažnjavanje uz nemiravanja i drugih oblika viktimizacije.

Preporukom je takođe istaknuto da posebnu pažnju treba posvetiti djelotvornoj zaštiti prava na privatnost transrodnih osoba u kontekstu zapošljavanja, da bi se izbjeglo svako nebitno otkrivanje njihove polne istorije ili njihovog prethodnog imena poslodavcu i drugim zaposlenima.

Takođe, istraživanje koje je radila NVO CEDEM u 2020. godini¹², pokazalo je da je diskriminacija najizraženija u oblasti zapošljavanja (50,1%), a i da trendovi su u ovom pogledu negativni u proteklom desetogodišnjem periodu. Ovo je podatak koji se kontinuirano ponavlja u svim istraživanjima od

¹¹ Coming out – razotkrivanje: sintagma koja potiče iz fraze coming out of the closet, već se ustaljeno upotrebljava u značenju javnog i otvorenog istupanja i afirmisanja vlastite (homo)seksualne orijentacije. Javlja se u dve ravnje: kao samo-otkriće i kao manje ili više javna obznana. Reći sebi i drugima, odnosno izaći iz čutanja o svom identitetu. Izlaženjem iz čutanja izlazi se iz izolacije i negiranja i objavljuje se drugima pravo na drugačiji život., „Čitanka od A do Š o lezbejskim i gej ljudskim pravima“, Labris, Beograd 2009

¹² <https://www.cedem.me/publikacije/istrazivanja/ostala-istrazivanja/send/31-ostala-istrazivanja/1982-analiticki-izvjestaj-obrasci-i-stepeni-diskriminacije-u-crnoj-gori-u-2020-godini>

2010. godine do danas. Prema tome, gotovo da nema sumnje da u postupcima i procedurama u oblasti zapošljavanja postoje ozbiljni problemi kada je riječ o reputaciji s obzirom na određene distinkтивne diskriminativne kriterijume, kao i mogućnosti kršenja drugih prava iz radnog odnosa.

Zato bi u narednom periodu u saradnji sa nacionalnim i lokalnim institucijama, privrednim subjektima, sindikalnim organizacijama i LGBTI zajednicom, trebalo potencirati implementaciju aktivnosti koje su izostale u prethodnom periodu, i ohrabriti institucije i privredne subjekte da u svojim poslovno-razvojnim agendama uvrste LGBTI tematiku sa aspekta kreiranja inkluzivnog radnog okruženja.

Održavanje statusa quo i nepreduzimanje navedenih aktivnosti u sektoru zapošljavanja bi ostavilo „otvoren“ prostor za dalju diskriminaciju LGBTI osoba, obeshrabrilo bi ih da u punom kapacitetu doprinose radnom procesu na radnom mjestu koje obavljaju, što bi se na kraju reflektovalo i na produktivnost privrednih subjekata koji ne koriste pune potencijale svojih zaposlenih.

Takođe, izvještaj EK o napretku Crne Gore iz 2018. godine ukazuje na potrebu unapređenja jednakosti LGBTI osoba u pristupu zdravstvenim uslugama.¹³ Naime, u narednom periodu je potrebno nastaviti sa edukacijom zdravstvenih radnika/ca za senzibilan pristup u radu sa LGBTI osobama, pri čemu je potrebno podići obuhvat obučenih medicinskih radnika/ca na nivo od 10% u odnosu na 2018.godinu. Prilikom selekcije medicinskog osoblja je potrebno voditi računa o njihovoj ravnomjernoj geografskoj raspostranjenosti, kao i o njihovoj ravnomjernoj raspostranjenosti kroz primarni, sekundarni i tercijarni sektor zdravstvene zaštite. Takođe, potrebno je posebnu pažnju osvetiti potpunijem informisanju medicinskih radnika/ca o adekvatnom pristupu u radu sa posebno osjetljivim dijelom LGBTI zajednice, odnosno transrodnim i interseksualnim osobama, kako bi se osiguralo da one tokom pružanja usluga zdravstvene zaštite budu tretirane na adekvatan način.

U slučaju održavanja statusa quo i nepreduzimanja identifikovanih mjera, pozitivan trend smanjenja diskriminacije LGBTI osoba u sektoru zdravstvene zaštite može poprimiti regresivan karakter, posebno u kontekstu najranjivijih djelova LGBTI zajednice (transrodnih i interseksualnih osoba) i rezultirati slučajevima narušavanja njihovih ljudskih prava.

Kao jedna od preporuka evaluacije sprovođenja Strategije za unapređenje kvaliteta života LGBTI osoba u Crnoj Gori 2013-2018 bila je da je oblasti turizma neophodno preduzeti ključne korake na realizaciji mjera koje su bile predviđene Strategijom za unapređenje kvaliteta života LGBT osoba u Crnoj Gori 2013-2018., a čija je realizacija izostala u prethodnom periodu.¹⁴ Naime, i dalje ostaju otvorena pitanja u vezi kreiranja turističkog ambijenta u kome će se LGBTI turisti/kinje osjećati u potpunosti sigurno, te razvoja i mapiranja odgovarajućeg turističkog sadržaja za njih. S tim u vezi, neophodno je u potpunosti izvještavati o nivou prihvatanja LGBTI-a u (turističkim destinacijama u) Crnoj Gori i mogućnostima za rekreaciju LGBTI turista, izraditi

¹³ Montenegro 2018 report, European Commission, Strasbourg, 17.4.2018, SWD (2018) 150 final, strana 83

¹⁴ <https://wapi.gov.me/download/a4d64cb8-e4be-4001-8bb3-93b8ac6ffbd1?version=1.0>

analizu tržišta i procjenu potreba u kontekstu LGBTI turističkog tržišta, uraditi program razvoja turističke ponude, kao i realizovati obuke radnicima u cijeloj turističkoj privredi i ponuditi oznaku "LGBTI-friendly" organizacijama koje su prošle obuku, i sl.

Nepreduzimanjem identifikovanih mjera izostaće kreiranje bezbjednog turističkog okruženja i specijalizovane turističke ponude za LGBTI osobe u Crnoj Gori, što će konsekventno doprinijeti kreiranju negativne percepcije o Crnoj Gori kod LGBTI turista/kinja i smanjenju prihoda od turizma.

Podaci (analyze, studije, statistički izvještaji, itd.) koji pojašnjavaju navedeni problem	Izvor(i) podataka
<ol style="list-style-type: none"> 1. Ustav Crne Gore („Službeni list Crne Gore“ br. 001/07 i br. 038/13) 2. Krivični Zakonik Crne Gore („Službeni list Crne Gore“ br. 44/2017) 3. Zakon o zabrani diskriminacije (Službeni list Crne Gore 042/17 od 30.06.2017) 4. Zakon o Zaštitniku ljudskih prava i sloboda CG („Službeni list Crne Gore“ br. 42/11; 32/14; 21/17) 5. Zakon o životnom partnerstvu lica istog pola ("Sl. list CG", br. 67/2020) 6. Strategija za unapređenje kvaliteta života LGBTI osoba u Crnoj Gori 2019-2023 7. Istraživanje „Oblici, obrasci i stepen diskriminacije u Crnoj Gori – trendovi i analiza“ iz 2018.g. 8. Izvještaji EK o napretku Crne Gore 9. Izvještaj Evropske Komisije za borbu protiv rasizma i netolerancije o Crnoj Gori – 2017. godina 10. Godišnji izvještaji Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore 11. Evropska konvencija o ljudskim pravima 12. Praktični uvod u evropske standarde protiv diskriminacije 13. Evaluacija sprovodenja Strategije za unapređenje kvaliteta života LGBT osoba u Crnoj Gori 2013-2018 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Skupština Crne Gore http://www.skupstina.me/index.php/me/ustav-crne-gore 2. Paragraf Lex MNE https://www.paragraf.me/propisi-crnegore/krivicni-zakonik-crne-gore.html 3. Ministarstvo pravde, ljudskih i manjinskih prava http://www.mmp.gov.me/biblioteka/zakoni 4. Katalog propisa http://www.katalogpropisa.me/wp-content/uploads/2018/02/Zakon-o-zastitniku-ci-ljudskih-prava-i-sloboda-Crne-Gore.pdf 5. Ministarstvo pravde, ljudskih i manjinskih prava http://www.mmp.gov.me/biblioteka/strategije 6. NVO CEDEM http://www.cedem.me/images/iDownloads_new/IZVJESTAJ_DISKRIMINACIJA_2018.pdf 7. ME4EU http://www.eu.me/mn/pregovori-o-pristupanju/dokumenti-pregovori/category/57-izvjestaji-o-napretku 8. Savjet Evrope

	<p>https://www.coe.int/t/dghl/monitoring/ecri/Country-by-country/Montenegro/Montenegro_CBC_en.asp</p> <p>9. Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore http://www.ombudsman.co.me/Izvjestaji_Zastitnika.html</p> <p>10. Savjet Evrope https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_BOS.pdf</p> <p>11. Ministarstvo pravde, ljudskih i manjinskih prava http://www.mmp.gov.me/rubrike/Publikacije/136529/Prakticni-uvod-u-evropske-standarde-protiv-diskriminacije.html</p> <p>12. Ministarstvo pravde, ljudskih i manjinskih prava http://www.mmp.gov.me/biblioteka/izvjestaji</p>
--	--

2.2. Navesti ključne strateško-planske dokumente odnosno propise koji prepoznaju važnost problema identifikovanih pod tačkom 2.1., kao i specifične mjere/djelove tih dokumenata koji su u vezi sa identifikovanim problemima.

Naziv strateškog/planskog dokumenta/propisa	Naziv poglavlja/ mjere/ aktivnosti
1. Strategija za unapređenje kvaliteta života LGBTI osoba u Crnoj Gori 2019-2023	<p>Strategija za unapređenje kvaliteta života LGBTI osoba u Crnoj Gori 2019-2023 predstavlja sveobuhvatan dokument kojim je sistemski uređena politika Vlade Crne Gore na planu unapređenja i zaštite prava i sloboda LGBTI osoba. U okviru Strategije su definisani ciljevi koje treba ostvariti, odnosno mјere koje doprinose njihovoј realizaciji.</p> <p>U okviru strateškog cilja 1: „Unaprijeđeno društveno prihvatanje LGBTI osoba kroz snažniju podršku građana/ki ostvarivanju njihovih prava, jačanju nediskriminatornog karaktera sistema obrazovanja i eliminaciju diskriminacije u pogledu prava LGBTI osoba na</p>

	<p><i>sopstvenu kulturu.</i>“ definisani su sledeći operativni ciljevi i mjere za njihovo postizanje:</p> <p>Operativni cilj 1.1: „Podrška crnogorskih građana i građanki LGBTI osobama u borbi za ostvarivanje njihovih prava povećana za 10%.“, koji se može postići i kroz realizaciju sledećih mjera:</p> <p>Mjera 1.1.1: Promovisati toleranciju i društvenu jednakost LGBTI osoba u sportu.</p> <p>Mjera 1.1.2: Edukovati sportske radnike/ce za senzibilan rad sa LGBTI osobama.</p> <p>Mjera 1.1.3: Edukovati predstavnike političkih partija o međunarodnim standardima ljudskih prava LGBTI osoba.</p> <p>Mjera 1.1.5: Edukovati starješine Vojske CG za senzibilan pristup u radu sa LGBTI osobama.</p> <p>Operativni cilj 1.3: „Eliminisana diskriminacija LGBTI osoba u pogledu prava na sopstvenu kulturu i na autentični kulturni izraz“, koji se može postići i kroz realizaciju sledećih mjera:</p> <p>Mjera 1.3.1: Uputiti preporuke javnom TV servisu sa akcentom na osnaživanje afirmacije vrijednosti tolerancije i društvenog prihvatanja LGBTI osoba.</p> <p>Mjera 1.3.3: Organizovati izložbe umjetničkih radova LGBTI osoba.</p> <p>Mjera 1.3.5: Pisanje, priprema, štampa, kao i prevođenje publikacija kojima se afirmišu ljudska prava LGBTI osoba i promovišu kulturni izrazi koji doprinose afirmaciji principa tolerancije i društvenog prihvatanja LGBTI osoba.</p> <p>U okviru strateškog cilja 2: „Unaprijeđen normativni okvir i njegova primjena za zaštitu ljudskih prava LGBTI osoba.“ definisani su sledeći operativni ciljevi i mjere za njihovo postizanje:</p>
--	--

	<p>Operativni cilj 2.2.: „Podignut nivo obučenosti tužilaca/teljki za efikasnu i efektivnu primjenu normativnog okvira za zaštiti ljudskih prava LGBTI osoba.“, koji se ima postići i kroz realizaciju sledeće mjere:</p> <p>Mjera 2.2.1. Edukovati tužioce/teljke za senzibilan rad sa LGBTI osobama.</p> <p>Operativni cilj 2.3: „Podignut nivo obučenosti sudija za efikasnu i efektivnu primjenu normativnog okvira za zaštiti ljudskih prava LGBTI osoba.“, koji se ima postići i kroz realizaciju sledeće mjere:</p> <p>Mjera 2.3.1: Edukovati sudije za senzibilan rad sa LGBTI osobama.</p> <p>Operativni cilj 2.4: „Službenici u jedinicama lokalne samouprave su senzibilisani za rad sa LGBTI osobama i osposobljeni za primjenu Zakona o životnom partnerstvu lica istog pola i zakona kojim se reguliše pravno prepoznavanje roda.“, koji se treba postići kroz realizaciju sledeće mjere:</p> <p>Mjera 2.4.3: Senzibilisati zaposlene u organima lokalne samouprave za senzibilan rad sa LGBTI osobama.</p> <p>Operativni cilj 2.7: „Uspostavljen normativni okvir kojim se reguliše pravno prepoznavanje roda u Crnoj Gori u skladu sa međunarodnim standardima“, koji se treba postići kroz realizaciju sledeće mjere:</p> <p>Mjera 2.7.1. Kreirati normativni okvir kojim se reguliše pravno prepoznavanje roda u skladu sa standardima EU.“</p> <p>U okviru strateškog cilja 3: „Unaprijeđen pristup radu, uslugama i servisima podrške za LGBTI osobe.“ definisani su sledeći operativni ciljevi i mjere za njihovo postizanje:</p> <p>Operativni cilj 3.1: „Unaprijeđen pristup radu i efektivna zaštita prava LGBTI osoba u sferi radnih odnosa.“</p>
--	--

	<p>Mjera 3.1.1: Informisati poslodavce i sindikate u pogledu antidiskriminacione zaštite LGBTI osoba u sferi zapošljavanja i radnih odnosa.</p> <p>Operativni cilj 3.2: „Unaprijeđen pristup uslugama zdravstvene zaštite za LGBTI osobe“, koji se ima ostvariti kroz realizaciju sledeće mjere:</p> <p>Mjera 3.2.1: Edukovati medicinske radnike za senzibilan pristup u radu sa LGBTI osobama.</p> <p>Operativni cilj 3.4: „Unaprijeđena turistička usluga za LGBTI turiste.“, koji se ima ostvariti kroz realizaciju sledeće mjere:</p> <p>Mjera 3.4.1: Uraditi analizu tržišta i procjenu potreba u kontekstu LGBTI turističkog tržišta;</p> <p>Mjera 3.4.2: Uraditi program razvoja turističke ponude za LGBTI turiste;</p> <p>Mjera 3.4.3: Mapirati turističke gej frendli lokacije i sadržaje.</p>
--	--

2.3. Obrazložiti na koji način nevladine organizacije mogu doprinijeti rješavanju problema identifikovanih pod tačkom 2.1., koje aktivnosti su prihvatljive za postizanje želenog rezultata, kako se planira praćenje i vrednovanje doprinosu rješavanju pomenutih problema. Navesti konkretnе mjerljive pokazatelje/indikatore za praćenje doprinosu nevladinih organizacija rješavanju identifikovanih problema i izvore verifikacije učinjenog.

Opis načina doprinosa nevladinih organizacija u rješavanju problema	Konkretni mjerljivi pokazatelji doprinosa nevladinih organizacija	Izvor(i) podataka
---	---	-------------------

<p>Nevladine organizacije su prepoznate u Strategiji za unapređenje kvaliteta života LGBTI osoba u Crnoj Gori 2019-2023 kao veoma bitni partneri sa kojima treba razvijati saradnju, dalje unapređujući dosadašnja iskustva i partnerstva i stavljajući akcenat na aktivan doprinos svih aktera ostvarivanju ravnopravnosti LGBTI osoba u crnogorskom društву.</p> <p>Doprinos nevladinih organizacija je vrlo značajan zbog prenošenja znanja i iskustava u oblasti ostvarivanja i zaštite prava i sloboda LGBTI osoba, borbe protiv društvenih stereotipa i predrasuda u vezi sa LGBTI populacijom, prenošenja ekspertize u borbi protiv diskriminacije LGBTI osoba, razvijanja i unapređivanja servisa za podršku LGBTI osobama, te osposobljavanja zaposlenih u nacionalnim i lokalnim institucijama za senzibilan rad sa LGBTI osobama. Takođe, doprinos NVO-a se sastoji i u mogućnosti da na efektivan način informišu sve zainteresovane strane o propisanim standardima ljudskih prava LGBTI osoba i zakonskim mehanizmima za njihovu zaštitu.</p> <p>Ciljevi postavljeni Konkursom će biti postignuti kroz: organizaciju obuka i fokus grupa, izradu inkluzivnih biznis planova, izradu i distribuciju publikacija, informativnog i promotivnog materijala, izradu analiza,</p>	<p>Smanjen stepen diskriminacije LGBTI osoba u Crnoj Gori u odnosu na 2021. godinu za 2%;</p> <p>Povećan broj procesuiranih slučajeva diskriminacije nad LGBTI osobama u odnosu na 2021. godinu za 1%;</p> <p>Najmanje 50 predstavnika/ca pravosuđa edukovanih za senzibilan pristup u radu sa LGBTI osobama;</p> <p>Po 2% predstavnika/ca svih lokalnih samouprava edukovanih za senzibilan pristup u radu sa LGBTI osobama;</p> <p>Najmanje 15% starješina Vojske CG edukovano za senzibilan rad sa LGBTI osobama;</p> <p>Najmanje 100 medicinskih radnika/ca edukovanih za senzibilan pristup u radu sa LGBTI osobama;</p> <p>Smanjen stepen diskriminacije LGBTI osoba u zapošljavanju za 5% u odnosu na 2018. godinu;</p> <p>Broj mapiranih turističkih gej frendli lokacija i sadržaja;</p> <p>Broj organizovanih izložbi umjetničkih radova LGBTI osoba;</p> <p>Broj biznis planova sa inkorporiranim elementima inkluzije LGBTI osoba;</p>	<p>Izveštaji o realizaciji projekata/programa NVO-a koje su nosioci projekata/programa;</p> <p>Izveštaji Centra za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu;</p> <p>Izveštaji Ministarstva pravde, ljudskih i manjinska prava;</p> <p>Izveštaji Uprave policije Ministarstva unutrašnjih poslova;</p> <p>Izveštaji Ministarstva finansija i socijalnog staranja;</p> <p>Izveštaji Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore;</p> <p>Izveštaji lokalnih samouprava;</p> <p>Media kliping;</p> <p>Izveštaji revizorskih institucija;</p> <p>Izveštaji o evaluaciji projekata;</p> <p>Evidencione liste učesnika aktivnosti;</p>
---	--	--

<p>realizaciju informativnih kampanja, angažovanje eksperata za rad sa ciljnim grupama, organizovanje okruglih stolova i stručnih skupova, obezbeđenja stručnog osoblja za rad sa LGBTI osobama.</p>	<p>Broj distribuiranih informativnih materijala, objavljenih publikacija;</p> <p>Urađena analiza tržišta i procjenu potreba u kontekstu LGBTI turističkog tržišta, kao i program razvoja turističke ponude za LGBTI turiste;</p>	
--	--	--

3. OSTVARIVANJE STRATEŠKIH CILJEVA

3.1. Navesti ključne strateške ciljeve iz sektorske nadležnosti čijem će ostvarenju u 2022. godini doprinijeti projekti i programi nevladinih organizacija.

<p>Strateški cilj(ovi) čijem ostvarenju će doprinijeti javni konkurs za projekte i programe nevladinih organizacija u 2022. godini</p>	<p>Način na koji će javni konkurs za projekte i programe nevladinih organizacija doprinijeti ostvarenju strateških ciljeva (ukratko opisati)</p>
<p>Javni konkurs će doprinijeti realizaciji sledećih strateških ciljeva Strategije za unapređenje kvaliteta života LGBTI osoba u Crnoj Gori 2019-2023:</p> <p class="list-item-l1">1. Unaprijedeno društveno prihvatanje LGBTI osoba kroz snažniju podršku građana/ki ostvarivanju njihovih prava, jačanju nediskriminacionog karaktera sistema obrazovanja i eliminaciju diskriminacije u pogledu prava LGBTI osoba na sopstvenu kulturu.</p> <p class="list-item-l1">2. Unaprijeden normativni okvir i njegova primjena za zaštitu ljudskih prava LGBTI osoba.</p>	<p>Javni konkurs će doprinijeti da se, kroz realizaciju raznovrsnih aktivnosti predloženih projekata nevladinih organizacija, realizuju one mјere Strategije za unapređenje kvaliteta života LGBTI osoba u Crnoj Gori 2019-2023 (Odjeljak 2.1) koje će doprinijeti unapređenju kvaliteta života LGBTI osoba u Crnoj Gori.</p> <p>Konkretno, projekti i programi NVO-a će doprinijeti podizanju nivoa kvaliteta implementacije normativnog i strateškog okvira za zaštitu ljudskih prava LGBTI osoba kroz podizanje nivoa znanja sportskih radnika/ca, starješina Vojske CG, predstavnika/ca političkih partija, zaposlenih u pravosudnim organima, zaposlenih u organima lokalne samouprave, kao i zdravstvenih radnika/ca, o ljudskim pravima</p>

<p>3. Unaprijeden pristup radu, uslugama i servisima podrške za LGBTI osobe.</p>	<p>LGBTI osoba i potrebi uspostavljanja senzibilnog i nediskriminacionog pristupa u radu sa njima.</p> <p>Takođe, ovim projektima i programima eliminisaće se diskriminacija LGBTI osoba u pogledu prava na sopstvenu kulturu i na autentični kulturni izraz, kroz upućivanje preporuka javnom TV servisu sa akcentom na osnaživanje afirmacije vrijednosti tolerancije i društvenog prihvatanja LGBTI osoba, organizovanja raznih izložbi umjetničkih radova LGBTI osoba i sl.</p> <p>Dodatno, projektnim aktivnostima edukovaće se poslodavci i sindikati u pogledu antidiskriminacione zaštite LGBTI osoba u sferi zapošljavanja i radnih odnosa (u javnom i privatnom sektoru), kako bi ih podstakli na kreiranje inkluzivnih radnih mesta, i na taj način osnažili LGBTI osobe da se na profesionalnom planu nesmetano razvijaju nestrahujući od osude i isključivanja na radnom mjestu.</p> <p>Pored toga, unaprijediće se turistička usluga za LGBTI turiste, kroz mapiranje turističkih gej frendli lokacija i sadržaja, izradu analize tržišta i procjenu potreba u kontekstu LGBTI turističkog tržišta, kao i programa razvoja turističke ponude za LGBTI turiste.</p> <p>Realizacijom navedenih aktivnosti dopriniće se smanjenju stepena diskriminacije LGBTI osoba, povećanju nivoa društvenog prihvatanja LGBTI osoba u Crnoj Gori, te povećanju broja procesuiranih slučajeva diskriminacije nad LGBTI osobama.</p>
---	--

4. JAVNI KONKURSI ZA FINANSIRANJE PROJEKATA I PROGRAMA NVO - DOPRINOS OSTVARENJU STRATEŠKIH CILJEVA IZ SEKTORSKE NADLEŽNOSTI MINISTARSTVA

4.1. Navesti javne konkurse koji se predlažu za objavljivanje u 2022. godini u cilju doprinosa ostvarenju strateških ciljeva iz sektorske nadležnosti (iz tačke 3.1.), uz prijedlog potrebnih iznosa. Ukoliko postoji mogućnost preklapanja s javnim konkursima iz nacionalnih, sredstava EU ili drugih vanjskih fondova iz nadležnosti neke druge institucije, navesti s kojim organom je potrebno koordinirati oblasti finansiranja.

Naziv javnog konkursa	Iznos	Drugi donatori s kojima je potrebno koordinirati oblasti finansiranja
„Zajedno do jednakosti“	250 000 EUR	/

4.2. Navesti ko su predviđeni glavni korisnici projekata i programa koji će se finansirati putem javnog konkursa. Ukratko navesti glavna obilježja svake grupe korisnika, njihov broj i njihove potrebe na koje projekti i programi treba da odgovore u 2022. godini.

Opis glavnih grupa korisnika, njihov broj i potrebe
<p>Glavni korisnici/e projekata i programa NVO koji će se finansirati putem predloženog javnog konkursa su:</p> <ul style="list-style-type: none">- LGBTI populacija u Crnoj Gori; Na osnovu uporednih međunarodnih iskustava, procijenjeno je da od 5 do 10 procenata stanovnika/ca jedne države pripada LGBTI populaciji, pri čemu kroz projektne aktivnosti treba obuhvatiti najmanje 200 LGBTI osoba. Osnovna potreba ove populacije je njihova puna integracija u crnogorsko društvo i dosledno poštovanje njihovih prava i sloboda u skladu sa međunarodnim konvencijama kojima je pristupila Crna Gora, te u skladu sa pozitivnim zakonodavstvom u Crnoj Gori.<ul style="list-style-type: none">- Lokalne samouprave; Na lokalnom nivou postoje 23 jedinice lokalne samouprave. Sve institucije na lokalnom nivou su obavezne da implementiraju odredbe Ustava Crne Gore i zakone kojima se štite ljudska prava i slobode LGBTI osoba, te nacionalnu LGBTI politiku definisanu u Strategiji za unapređenje kvaliteta života LGBTI osoba u Crnoj Gori 2019-2023. U cilju uspješne primjene normativnog okvira za zaštitu ljudskih prava LGBTI osoba

neophodno je edukovati zaposlene u lokalnim institucijama, te unaprijediti njihova znanja u oblasti propisanih međunarodnih standarda, podići njihov nivo svijesti o pravima LGBTI osoba i razviti kod zaposlenih senzibilan pristup u radu sa pripadnicima/cama LGBTI populacije.

S tim u vezi, potrebno je u narednom periodu obučiti **150 zaposlenih u lokalnim samoupravama**, za primjenu normativnog okvira za zaštitu ljudskih prava LGBTI osoba i senzibilan rad sa njima.

- **Pravosudni organi;**

Zaposleni u pravosudnim organima u Crnoj Gori su predstavnici sudstva i državnog tužilaštva.

Tužilačku organizaciju čine: Vrhovno državno tužilaštvo, Viša državna tužilaštva u Podgorici i Bijelom Polju, 13 Osnovnih državnih tužilaštva, Specijalno državno tužilaštvo i Tužilački savjet. Državno tužilaštvo je jedinstven i samostalan državni organ koji vrši poslove gonjenja učinilaca krivičnih djela i drugih kažnjivih djela koja se gone po službenoj dužnosti.

Sudsku organizaciju čine: Vrhovni sud Crne Gore, Viši sud u Podgorici i Bijelom Polju, 15 Osnovnih sudova, Apelacioni sud Crne gore, Upravni sud Crne Gore, Privredni sud Crne Gore, Viši sud za prekršaje Crne Gore, Sudovi za prekršaje u Budvi, Podgorici i Bijelom Polju i Sudski savjet Crne Gore. Nadležnost sudova u Crnoj Gori se sastoji u primjeni potvrđenih međunarodnih ugovora, Ustava Crne Gore i nacionalnog zakonodavstva.

Kao osnovne potrebe sudske i tužilačke vlasti u Crnoj Gori mogu se identifikovati potrebe za jačanjem kapaciteta u pogledu znanja koja se tiču sudske prakse Evropskog suda za ljudska prava u slučajevima gdje se odlučivalo o pravima LGBTI populacije, podizanje njihovog nivoa znanja i ekspertize u pogledu primjene crnogorskog nacionalnog zakonodavstva sa posebnim fokusom na diskriminaciju, te osposobljavanje zaposlenih u tužilaštvarima i sudovima za senzibilan rad sa LGBTI osobama.

U vezi sa gore navedenim, potrebno je u narednom periodu obučiti **30 sudija, odnosno 25 tužilaca** za primjenu antidiskriminacionog zakonodavstva i senzibilan rad sa LGBTI osobama.

- **Privredna društva i strukovna udruženja u Crnoj Gori:**

Prema podacima MONSTAT-a u 2016. godini je bilo 28 268 aktivnih privrednih subjekata u Crnoj Gori. Broj reprezentativnih sindikalnih udruženja je nešto preko 500. Takođe, u Crnoj Gori postoji Unija poslodavaca Crne Gore, koja okuplja predstavnike privrednih društava na teritoriji Crne Gore.

Svi navedeni subjekti su činoci ekonomsko-socijalnog sistema u Crnoj Gori, a ujedno i značajni društveni akteri koji okupljaju veliki broj zaposlenih crnogorskih građana i građanki, koji svojom pozicijom i ulogom u ukupnom društveno-ekonomskom sistemu Crne Gore mogu dominantno uticati na uspostavljanje nediskriminatornih praksi i promociji tolerancije prema LGBTI osobama u sferi radnih odnosa.

Osnovne potrebe ovih subjekata su jačanje kapaciteta zaposlenih u njima za kreiranje socio-inkluzivnih politika za pripadnike_ce LGBTI populacije i njihovo inkorporiranje u praksi rada tih subjekata, kroz podizanje nivoa njihovih znanja iz oblasti antidiskriminacionog zakonodavstva, njihovog senzibilisanja za rad sa pripadnicima_cama LGBTI populacije, te uspostavljanje njihove saradnje sa organizacijama civilnog društva koja se bave zaštitom i unapređenjem prava i sloboda LGBTI populacije.

S tim u vezi, potrebno je u narednom periodu edukovati **100 poslodavaca, odnosno 50 sindikalnih radnika** o međunarodnim standardima ljudskih prava LGBTI osoba, crnogorskom antidiskriminacionom normativnom okviru, mehanizmima koji unapređuju inkluziju LGBTI osoba u radnom okruženju, i senzibilisati ih za rad sa LGBTI osobama.

- **Sportski radnici/e:**

Kada je u pitanju oblast sporta, u narednom periodu bi se prvenstveno trebalo fokusirati na promjeni percepcije o LGBTI osobama u sportskim organizacijama, kroz razne kampanje kojim se promoviše tolerancija i društvena jednakost LGBTI osoba u sportu. Fokus bi takođe trebalo staviti na edukacije sportskih radnika/ca iz oblasti antidiskriminacije i senzibilnog rada sa LGBTI osobama, kako bi se stvorila osnova za inkluziju LGBTI osoba u sportske događaje i sportske organizacije.

S tim u vezi, potrebno je u narednom periodu edukovati **najmanje 300 sportskih radnika/ca** angažovanih u sportskim organizacijama.

- **Zdravstveni radnici/e:**

Pristup zdravstvenoj zaštiti je od vitalnog značaja za LGBTI osobe. I pred značajnih napora koji su u prethodnom periodu bili usmjereni na senzibilisanje medicinskih radnika/ca za rad sa LGBTI osoba, neophodno preduzeti dalje aktivnosti na informisanju zdravstvenih radnika o ljudskim pravima LGBTI osoba, te povećati kadrovski kapacitet u Ministarstvu zdravlja službenicima koji će raditi na pitanjima ljudskih prava. Takođe, neophodno je voditi računa o ravnomjernoj geografskoj rasprostranjenosti ove ciljne grupe, kao i o njihovoj ravnomjernoj raspoređenosti kroz primarni, sekundarni i tercijarni sektor zdravstvene zaštite, do postizanja obuhvata obučenih medicinskih radnika/ica na nivo od 10% na teritoriji Crne Gore do 2023. godine, tj. do perioda trajanja predmetne Strategije.

S tim u vezi, potrebno je u narednom periodu edukovati **najmanje 100 medicinskih radnika/ca** za senzibilan pristup u radu sa LGBTI osobama.

4.3. Nавести очekivani ukupni broj ugovorenih projekata, odnosno ugovora koji se planira zaključiti s nevladinim organizacijama na osnovu javnog konkursa.

Očekivani broj projekata koji se planira finansirati / broj ugovora koje se planira zaključiti s NVO	
Naziv Javnog konkursa: "Zajedno do jednakosti"	25-40 projekata/ugovora

4.4. Navesti najviši i najniži iznosi finansijske podrške koju će biti moguće ostvariti na osnovu pojedinačnog javnog konkursa navedenog u tački 4.1.

Naziv javnog konkursa: „Zajedno do jednakosti“.	
Najniži iznos finansijske podrške koju će biti moguće ostvariti na osnovu javnog konkursa: 5 000 EURA	Najviši iznos finansijske podrške koju će biti moguće ostvariti na osnovu javnog konkursa: 20 000 EURA

NAPOMENA: stavom 4 člana 32ž Zakona o NVO, definisano je: "*Ukupan iznos sredstava koja se na osnovu javnog konkursa mogu dodijeliti nevladinoj organizaciji za finansiranje projekta, odnosno programa, ne može preći 20% od ukupno opredijeljenih sredstava koja se raspodjeljuju na osnovu tog konkursa.*"

5. KONSULTACIJE SA ZAINTERESOVANIM NEVLADINIM ORGANIZACIJAMA

5.1. Navesti na koji način je u skladu sa važećim propisima obavljen proces konsultovanja NVO u procesu pripreme sektorske analize.

Metoda konsultacija (npr. web, email, konsultativni sastanak, itd.)	Datumi sprovedenih konsultacija	Naziv NVO koje su učestvovali u konsultacijama

6. KAPACITETI ZA SPROVOĐENJE JAVNOG KONKURSA

6.1. Navesti broj službenika/ica i spoljnih saradnika koji će biti zaduženi za sprovođenje javnog konkursa i praćenje realizacije finansiranih projekata i programa nevladinih organizacija (uključujući najmanje jednu terensku posjetu, prilikom koje će se provjeravati izvršavanje ugovornih obaveza, namjensko trošenje sredstava, te postizanje rezultata planiranih javnim konkursom i odobrenim projektom/programom).

Naziv javnog konkursa	Broj službenika/ica zaduženih za sprovođenje javnog konkursa i praćenje finansiranih projekata i programa nevladinih organizacija	Imena službenika/ica zaduženih za sprovođenje javnog konkursa i praćenje finansiranih projekata i programa nevladinih organizacija
“Zajedno do jednakosti”	Tri (3)	Mirjana Vlahović Andrijašević Milica Joksimović Semra Martinović

Ovjera državnog sekretara:

Bojan Božović

Ime i prezime

Potpis